

SKÖVDE KOMMUNS RIKT- LINJER FÖR ALKOHOLSERVERING

Inledning

I den nya alkohollagen har lagstiftaren ålagt kommunerna att ha riktlinjer som innehåller redogörelser både för vad som gäller enligt alkohollagen (2010:1622) och anslutande föreskrifter samt vilka hänsyn till lokala förhållanden som kommunen tar vid tillståndsgivningen. Folkhälsoinstitutet har tagit fram en modell för hur dessa riktlinjer skall utformas, vilken ligger till grund för dessa riktlinjer. Skövde kommuns riktlinjer reviderades senast 2005.

Bakgrund

Innan den gamla alkohollagen (1994:1738) trädde i kraft var kommunerna remissinstans till länsstyrelserna som fattade beslutet. Som remissinstans hade kommunerna genom det kommunala vetot en stark ställning. Vetot innebar att kommunerna kunde hindra en etablering i kommunen utan att motivera varför. Beslutet gick endast att överklaga med kommunalbesvär, vilket bara prövade om beslutat kommit till på rätt sätt.

För att ge kommunerna en möjlighet att även fortsättningsvis kunna utforma en tillståndsbegränsande politik i den egna kommunen innehöll den första alkohollagen en bestämmelse om att kommunen kunde avslå en ansökan om etableringen befarades medföra olägenheter ut alkoholpolitisk synpunkt. Begreppet har senare gjorts mera tydligt och nu talar man om att serveringen kan befaras medföra *olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa*.

I och med att alkohollagen trädde i kraft infördes en rätt att överklaga kommunens beslut till förvaltningsdomstol. Detta ställde nya krav på att beslutet var tydligt motiverade och det blev krav på kommunerna att tydliggöra vad som gällde vid tillståndsgivningen. De flesta kommuner skapade olika typer av alkoholpolitiska program där man preciserade på vilket sätt kommunen bedömde när alkoholpolitiska olägenheter kunde uppstå samt ofta också regler om servering utanför lagens normaltid 11.00 – 01.00.

I den nya alkohollagen har man kompletterat med en bestämmelse om serveringsställets geografiska placering. Vissa områden kan ha större risker för uppkomsten av alkoholrelaterade olägenheter, ex bostadsområden, närhet till skolor mm.

Skövde kommuns riktlinjer för alkoholservering

En ny alkohollag trädde i kraft 2010-01-01. Folkhälsoinstitutet tog under 2012 fram en modell för kommunala riktlinjer. Mot bakgrund av detta har riktlinjerna reviderats och uppdaterats för anpassas till det nya regelverket.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning, där sociala hänsyn alltid skall prioriteras framför näringspolitiska. En stor del av den forskning som finns som finns visar på ett samband mellan sena serveringstider och ökat våld.

Riktlinjer vid ansökan

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens (AL) krav. Av 8 kap 12 § AL framgår att servering endast får meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden är lämplig att utöva verksamheten.

Av 8 kap 15 § AL framgår att serveringen skall ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandhålla lagad eller på annat sätt tillredd mat.

Serveringsstället skall vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Av 8 kap 17 § AL framgår att serveringstillstånd får vägras även om de grundläggande kraven för lämplighet och lokal är uppfyllda om serveringen befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Detta gör att det inte finns någon generell ”rätt” att få ett serveringstillstånd då kommunen måste bedöma om att inte detta uppstår.

En ansökan om stadigvarande tillstånd för inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande inhämtats. Myndigheten skall även yttra sig om tillfälliga tillstånd till allmänheten. Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänka etableringen och Miljösamverkan Östra Skaraborgs bedömning av risken för att störningar uppkommer för närboende skall tillmätas stor vikt i tillståndsprövningen. Detta är särskilt viktigt vid prövning av serveringstid utanför ”normaltiden” kl. 11.00 - 01.00.

I Skövde skall inga serveringstillstånd beviljas före kl. 11.00

En sökande kan endast få permanent tillstånd om det finns en exklusiv dispositionsrätt över serveringsstället för den serveringstid som söks.

Vid prövning av tillstånd bör även verksamhetsinriktningen kontrolleras. Stor återhållsamhet bör gälla vid servering i samband med idrottsevenemang eller evenemang som främst riktar sig till ungdomar. Sexklubbar, arrangemang med naket inslag, till exempel striptease eller drogliberala rörelser skall inte medges tillstånd.

Finns sociala aspekter som talar emot ett serveringstillstånd är det viktigt att dessa lyfts fram i utredningen då alkohollagen är en social skyddslagstiftning.

Tillståndshavaren ansvarar för att ingen diskriminering på grund av kön, nationalitet eller etniskt ursprung, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller funktionsnedsättning. Vid en fällande dom om diskriminering kan serveringstillståndet återkallas.

Det är tillståndshavarens ansvar att det finns tillstånd till offentlig tillställning (SFS 1993:1617) då sådant krävs.

Handläggningstider

Enligt 5 § Alkoholförordningen (2010:1636) skall en kommun fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom 4 månader från det fullständiga ansökan kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen i ärendet får handläggningstiden förlängas med högst 4 månader.

För att kunna fatta beslut i ett ärende krävs att alla de handlingar kommunen begär kommer in. För att kunna skicka ut ärendet på remiss till polismyndighet, skatteverk och räddningstjänst med flera krävs ett komplett underlag. Vid remissförfarandet måste man kunna bedöma vem som driver, vem som finansierat verksamheten, hur lokalen ser ut så räddningstjänsten kan bedöma brandsäkerheten m.m. Ansökan är inte fullständig förrän alla handlingar kommit in.

I ett ansökningsärende är det den sökande som skall visa att alkohollagens krav på lämplighet är uppfyllda, både vad gäller bolaget och de personer som driver verksamheten.

Typ av ansökan	Handläggningstid
Ansökan om nytt serveringstillstånd	13 veckor
Förändrade tillstånd	9 veckor
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten	5 veckor
Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap (godkänt kunskapsprov finns)	1 vecka
Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap (godkänt kunskapsprov saknas)	4 veckor
Catering permanent tillstånd	13 veckor
Catering anmälan lokal	1 vecka

Kunskapsprov

Kunskapsprov för serveringstillstånd, med undantag för pausservering, omfattar 4 delmoment. Proven skiljer på olika typer av ansökningar:

- *Stadigvarande tillstånd till allmänheten, 60 frågor*
- *Stadigvarande tillstånd för cateringverksamhet till slutet sällskap, 60 frågor*
- *Stadigvarande tillstånd till slutet sällskap, 44 frågor*

- *Tillfälligt tillstånd till allmänheten, 44 frågor*
- *Tillfälligt tillstånd slutet sällskap, 28 frågor*
- *För paussering och provsmakning är det 3 delmoment och 28 frågor*

För att godkännas skall man ha minst 75 % rätt i varje delmoment:

- *Alkoholpolitik*
- *Bestämmelser om servering*
- *Bestämmelser om tillsyn*
- *Bestämmelser om mat och utrustning*

För att kontrollera sökandens kunskaper i alkohollagen skall kommunen använda prov framtagna av Statens Folkhälsoinstitut. Provet görs via webben under övervakning av kommunal personal.

Ett kunskapsprov får avläggas muntligen om sökanden inte behärskar något av de språk, svenska, engelska och franska, som proven tillhandahålls på. Kan man styrka läs- eller skrivsvårigheter eller om det i övrigt finns särskilda skäl kan provet också göras muntligt. Auktoriserad tolk kan anlitas.

Om en sökande inte fått godkänt resultat vid 3 provtillfällen avslås ansökan och ny ansökan får göras.

Remissyttranden

Polismyndighetens yttrande skall inhämtas innan beslut kan tas vid ansökningar om stadigvarande tillstånd. Även vid tillfälliga arrangemang till allmänheten skall yttrande inhämtas om det inte rör sig om arrangemang av obetydlig omfattning.

Brandmyndighetens yttrande rörande brandsäkerheten skall alltid inhämtas i ovanstående kategorier.

Det finns inget som hindrar att yttranden inhämtas även vid tillfälliga tillstånd till slutet sällskap.

Polismyndigheten

Polismyndighetens yttrande till kommunen fyller en viktig funktion. Genom yttrandet får kommunen information om förhållanden rörande ordning och säkerhet samt om sökandens personligaandel vilket kan påverka utredningen. Polisen kan även kräva villkor om förordnade ordningsvakter. Det föreskrivs i alkohollagen att yttrande skall inhämtas vilket gör att yttranden väger tungt vid kommunens bedömning om tillstånd kan ges och om det krävs speciella villkor för detta.

Ansöker man om uteservering och denna ligger på allmän mark skall tillstånd sökas hos polisen om att få nyttja den allmänna marken.

Skatteverket

I alkohollagen läggs stor vikt vid att sökanden skött sina åtaganden mot det allmänna. En remiss skickas därför till Skatteverket som yttrar sig om:

- Restföringar
- Betalningsuppmaningar
- Beslut om kontrollavgifter
- Inkomst av kapital
- Över- underskott i näringsverksamhet
- Inkomst av tjänst
- F-skattsedel
- Arbetsgivar-, momsregistrering
- Om sökanden/företrädare deklarerat

Miljösamverkan Östra Skaraborg

Myndigheten ombeds via remiss att ta ställning till om det finns risk för olägenheter med den sökta verksamheten exempelvis ljudstörningar. Myndigheten meddelar också om anmälan om livsmedelshantering inkommit. Myndigheten handlägger även frågor rörande rökning på uteserveringar.

Räddningstjänsten

Bedömningen av brandsäkerheten görs av Räddningstjänsten. Alla lokaler för stadigvarande servering skall vara lämpliga för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt. Räddningstjänsten gör utifrån ritningar en bedömning om hur många personer som får vistas i lokalen. Antalet personer som får vistas i lokalen skall framgå av tillståndsbeviset så det är viktigt att korrekta ritningar lämnas in.

Villkor till serveringstillstånd

Villkor kan meddelas i samband med att tillstånd beviljas. Vid förändringar som exempelvis utökade serveringstider eller lokaler kan nya villkor meddelas.

Serveringstider

Begränsningar av serveringstiden är framförallt till för att motverka olägenheter som onykterhet och oordning. Av propositionen till den gamla alkohollagen (1194:1738) framgår att reglerna om serveringstid utgör en inte oväsentlig del av svensk alkoholpolitik och att sociala hänsyn skall ha företräde för affärsmässiga eller konkurrensmässiga sådana. Enbart den omständigheten att en konkurrerande restaurang fått utsträckt serveringstid motiverar inte bifall till en annan ansökan. Normaltiden för alkoholservering är enligt 8 kap 19§ AL kl 11.00 – 01.00, om inte tillståndsmyndigheten beslutar om annat.

Remissinstansernas yttrande skall alltid tillmätas stor betydelse vid bestämmande av serveringstider. Tillståndsmyndigheten måste i varje enskilt fall ta hänsyn till sådana olägenheter i fråga om ordning och nykterhet samt särskilda risker för människors hälsa.

Serveringstider efter kl.01.00

Vid serveringstider efter kl. 01.00 i Skövde kommun bör närboende inte riskera bli störda av restaurangens nattliga verksamhet. Till detta räknas kraftig nedsmutsning och urinering i området, höga ljudvolymmer, ofredande o dyl.

Serveringstider efter kl. 01.00 skall vara undantag från praxis och bör endast beviljas i citykärnan samt på platser där risken för störningar för grannar bedöms vara små. Restauranger i utpräglade bostadsområden, utanför citykärnan i Skövde centrum, bör inte beviljas serveringstillstånd efter kl. 01.00.

Tillfälliga tillstånd till 03.00 kan beviljas restauranger som har tillstånd till offentlig tillställning (dans) och förordnade ordningsvakter. Tillstånd för dans skall finnas för hela serveringstiden. Tillstånd för offentlig tillställning söks hos polismyndigheten och beviljat tillstånd skall bifogas ansökan om förlängd serveringstid. Tillstånd till kl. 03.00 kan sökas vid 6 tillfällen under en 12 månadersperiod. Ett dygn räknas som ett tillfälle. Ansökan skall ske för varje enskilt tillfälle. Ansökan skall vara förvaltningen tillhanda senast tre veckor innan evenemangets start. Detta för att alla berörda myndigheter skall hinna yttra sig i ärendet innan beslut tas. Ansökningsavgift tas ut enligt gällande taxa. Om flera ansökningar lämnas in samtidigt, gällande tillfälliga tillstånd till kl. 03:00 inom 12-månadersperioden, tas en ansökningsavgift ut.

Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl

Enligt 8 kap 17 § får serveringstillstånd vägras om serveringsställets placering eller det av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människor hälsa, även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Det skall för en kommun vara möjligt att förhindra restaurangetablering med servering av alkohol i särskilt känsliga områden, såsom närheten till skolor, ungdomsgårdar eller där många ungdomar annars brukar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik.

Om restaurangtätheten i ett område blir så stor att påvisbara olägenheter är för handen bör kommunen som tillståndsmyndighet kunna förhindra att nya serveringsstillstånd i området beviljas.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning och skall begränsa alkoholens skadeverkningar. Detta gör att tillståndsmyndigheten vid varje typ av ansökan skall bedöma risken för olägenheter. Polismyndighetens yttrande skall ha avgörande betydelse när det gäller bedömning av ordning och säkerhet vid serveringsstället.

Kökskrav och matutbud

I bestämmelsen i 8 kap 15 § finns reglerat om vad som gäller för kök och matutbud på serveringsstället. Det ställs olika krav på olika typer av tillstånd.

Ett stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får endast medges om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna skall kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter kl. 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Matsservering är ett grundläggande krav för att erhålla och behålla ett serveringstillstånd och det är viktigt att det serveras sådan mat som gästerna kan förväntas beställa. Mat skall kunna erbjudas hela serveringstiden. Att enbart tillhandahålla prefabricerade maträtter anses inte som ett fullständigt utbud, men kan vara ett komplement till ordinarie meny.

Serveringslokalen skall vara möblerad med bord och stolar för att möjliggöra servering av mat.

Vid tillfällig servering till slutna sällskap finns inget kökskrav, men serveringsstället skall tillhandahålla tillredd mat.

Uteserveringar

Enligt 8 kap 14 § skall ett serveringställe avse ett visst begränsat utrymme, det kan vara en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. För att man skall kunna ha en uteservering krävs att man har rätt att disponera marken.

Rökning kan vara tillåten på uteserveringen beroende på hur denna är utformad. Kontrollen av detta sköts av Miljösamverkan Östra Skaraborg.

Följande krav gäller för att erhålla tillstånd till uteservering:

- Uteserveringen skall vara en del av en restaurang med serveringstillstånd för alkoholdrycker till allmänheten.
- Uteserveringen skall ligga i omedelbar anslutning till ordinarie restaurang. Restaurangen skall från sina ordinarie lokaler kunna ha uppsikt över uteserveringen.
- Sökande skall ha beviljats markupplåtelse av kommunen eller privat värd. (För gatumark behövs även polisens tillstånd, således två tillstånd).
- Miljö- och hälsoskyddskontorets krav på livsmedelshantering skall vara uppfyllda.
- Polisens krav på tillfredsställande ordning skall vara uppfyllda.
- Tillredd mat skall tillhandahållas.
- Serveringen skall bedrivas i en avgränsad serveringsyta, med tillfredsställande antal sittplatser och med acceptabla avgränsningar.
- Betyggande tillsyn över serveringen måste garanteras.
- Alkoholservering i uteserveringen skall bedrivas av personer som är anställda av tillståndshavaren och denne ansvarar för deras lämplighet.

I Skövde kommun finns riktlinjer för uteserveringar. Dessa kan hittas på kommunens hemsida. <http://www.skovde.se/Naringsliv--Etablering/Tillstand--riktlinjer/Uteserveringar-i-Skovde/>

Gemensamt serveringsutrymme.

I 8 kap 14 § 2 st ges möjlighet för flera tillståndshavare att servera på en gemensam yta. Det krävs att man har ett eget tillstånd när kommunen meddelar beslut om gemensam serveringsyta.

En förutsättning för ett gemensamt serveringsutrymme är att de företag som ansöker har ett eget serveringstillstånd i direkt anslutning till den gemensamma ytan. Särskilda villkor kan meddelas i samband med tillståndet om behov finns.

Pausservering

För pausservering krävs ingen tillredd mat. Serveringen får dock endast ske under pauser i föreställningen i foajé till teater eller konsertlokal. Tillstånd kan endast meddelas för öl och vin ej sprit och andra jästa alkoholdrycker.

Cateringföretag

Ett företag kan ansöka om cateringtillstånd till slutna sällskap. Prövningen av den sökande går till på samma sätt som andra permanenta tillstånd. När tillstånd har meddelats anmäler företaget löpande, vilka lokaler man skall bedriva catering i. Kommunen godkänner lokalen om den uppfyller räddningstjänstens krav på

brandsäkerhet. Vid servering i hem och andra privata lokaler krävs anmälan men här görs ingen brandsäkerhetsprövning.

Tillfälliga tillstånd.

Enligt 8 kap. 2 § kan serveringstillstånd meddelas för servering till allmänheten eller slutet sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle. Krav på matutbud för tillfälliga tillstånd framgår av 8 kap. 15 § 3 stycket.

Kravet på ett godkänt kunskapsprov gäller som regel även för tillfälliga tillstånd om man saknar ett permanent serveringstillstånd.

Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten

Alkoholserveringen skall ingå i ett seriöst arrangemang. Stor återhållsamhet bör gälla vid ansökningar i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig främst till ungdomar. Ett tillfälligt tillstånd kan inte sträcka sig över en hel säsong ex. sommaren.

- Sökanden skall ha beviljats markupplåtelse/rätt att disponera lokal
- Lagstiftningens krav på livsmedelshantering skall vara uppfyllda
- Lagad eller på annat sätt tillredd mat skall kunna tillhandahållas
- Serveringen skall bedrivas inom en avgränsad serveringsyta, med tillfredställande sittplatser och tydliga avgränsningar
- Serveringen bör avslutas senast 01.00
- Betyggande tillsyn över serveringen skall garanteras
- Servering av spritdrycker medges ej

Sökanden skall vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig på samma sätt som vid stadigvarande tillstånd. I många fall är detta liktydigt med att de är innehavare av ett serveringstillstånd. Detta krav omfattar även en festivalarrangör, om denne inte är densamma, på grund av dennes betydande inflytande över festivalens drivande.

Tillfälliga serveringstillstånd till slutna sällskap

Ett slutet sällskap är en begränsad krets personer med någon form av gemensamt intresse och där personerna som skall delta är kända i förväg. När det gäller servering till slutet sällskap får det inte vara en tillställning som betraktas som offentlig enligt ordningslagen.

Ansökan om tillfälligt tillstånd skall lämnas in 1 vecka innan festtillfället om ansvariga har genomfört och fått godkänt resultat i Folkhälsoinstitutets kunskapsprov. Har man inte detta skall ansökan lämnas in 1 månad före festtillfället. I normalfallet skickas inte en ansökan om tillfälligt tillstånd till slutet sällskap till polismyndigheten för remiss. Detta kan dock göras om tveksamheter runt tillställningen finns.

Trygg i Stan

Krogen är en miljö som är särskilt utsatt då det är där många ungdomar kommer i kontakt med både alkohol och narkotika för första gången. Det är viktigt att erbjuda utbildning i Ansvarsfull alkoholserving, inom ramen för Trygg i Stan, till den personal som arbetar i dessa miljöer. Trygg i Stan är en permanent samverkan mellan Skövde kommun och Polismyndigheten för att bland annat förebygga de alkoholrelaterade våldsbrott som förekommer i samband med alkoholserving.

Krogar mot Knark

För de restauranger som har en inriktning mot nöje är risken för att narkotika förekommer inne på restaurangen stor. Dessa restauranger skall erbjudas att vara med i det nationella nätverket Krogar mot Knark vilket innebär att personalen erbjuds en fördjupning i kunskaper om narkotika och även hjälp av polismyndigheten att hitta riskmiljöer på den egna restaurangen.

Riktlinjer vid tillsyn

Ordning och nykterhet

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i 3 kap. alkohollagen och bestämmelser om servering av alkoholdrycker finns i 8 kap. Reglerna talar om att man måste hålla ordning när man försäljer/serverar alkoholdrycker. Skador skall i möjligaste mån undvikas vid försäljning och den som säljer skall se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Vid servering skall denna ske med måttfullhet och störningar på grund av oordning och onykterhet skall undvikas.

Kommunens tillsynsverksamhet

Kommunens tillsynsansvar över områdena servering av alkoholdrycker, detaljhandel med folköl och marknadsföring av alkoholdrycker framgår av 9 kap 2 och 2 §.

Statens folkhälsoinstitut utövar enligt 9 kap 1 § AL den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen och har rätt att meddela allmänna råd till vägledning för lagens tillämpning. Länsstyrelsen utövar tillsyn i länet och skall biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. Den omedelbara tillsynen av restaurangerna utövas av kommunen och polismyndigheten, som också har tillsynsansvar för servering och detaljhandel med folköl.

Kommunerna, polis-, kronofogde- och skattemyndigheten skall lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheterna och länsstyrelsen behöver för fullgörandet av sina uppgifter. I alkohollagen står att tillsynsmyndigheterna har tillträde till lokaler och rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten. Tillsynen i kombination med möjligheter till sanktioner är samhällets viktigaste instrument för att säkerställa att verksamheten sker enligt gällande lagar och bestämmelser. Att detta sker är viktigt för att branschens aktörer skall kunna konkurrera på sunda och lika villkor.

De flesta restauranger sköter sig och fullgör sina uppgifter men det är konstaterat att för många bryter mot centrala bestämmelser i olika lagar. Det förtjänar att påpekas att branschorganisationerna och näringsidkare i olika sammanhang framför att tillsynen och sanktionerna bör skärpas ytterligare.

Tillsynen kan grovt delas upp i tre delar:

- Förebyggande tillsyn
- Inre tillsyn
- Yttre tillsyn

Yttre tillsyn är då kommunen besöker serveringsstället under pågående verksamhet, framförallt på kvällstid och kontrollerar att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Detta kan även ske i samordnad tillsyn då kommunen tillsammans med berörda myndigheter som polis, skatteverk med flera gör en gemensam tillsyn på serveringsstället. Resultatet av den yttre tillsynen kan leda till att en utredning inleds och avslutas ev. med förslag på beslut om sanktionsåtgärder. Som en naturlig del i den yttre tillsynen ingår också att uppmärksamma förekomsten av narkotika. Från och med december 1997 har förvaltningsdomstolarna uttalat att ordningsbegreppet i alkohollagen är tillämpligt även när det gäller förekomst av narkotika på restauranger.

Även frågan om *diskriminering* kan vara en del av den yttre tillsynen. Finns det en laga kraft vunnit dom kan både frågan om sanktioner samt möjlighet att föreslå avslag på en ansökan bli aktuella.

När det gäller *brandsäkerheten* kommer alkoholhandläggaren att kontakta Räddningstjänsten om ex. blockerade nödutgångar mm uppmärksammas vid tillsyn.

Inre tillsyn är kontroll av uppgifter från olika myndigheter. Det handlar om frågor av ekonomisk art, tillståndshavarens vandell, av andra myndigheter företagna re-

stauranginspektioner. Vidare undersöks företagens försäljningssiffror genom de uppgifter som lämnas i restaurangrapporten. Till den inre tillsynen räknas också fortlöpande övervakning av restaurangernas marknadsföring i annonser och på webben.

Vid tillsyn är huvudregel att återkoppling om de iakttagelser som gjorts sker till serveringsansvarig på plats efter fullgjord tillsyn. Om man bedömer att det inte är lämpligt sker återkopplingen till tillståndshavaren första vardagen efter fullgjord tillsyn.

Tillsynsavgifter

Kommunen har enligt 8 kap. 10 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för sin tillsyn över serveringsställen med alkohol och försäljning av folköl. Kommunens avgiftsuttag skall baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras i kommunallagen.

Skövde Kommuns avgifter är knutna till basbeloppet och aktuella siffror finns på kommunens hemsida. Avgifter - <http://www.skovde.se/>

Självkostnadsprincipen

Kommuner och landsting får inte ta ut högre avgifter än vad som svarar för kostnaden för de tjänster som de tillhandahåller. Reglerna syftar på det totala avgiftsuttaget och kostnaderna i det enskilda fallet har inte någon betydelse. Kommunen får inte över tid gå med vinst i verksamheten d.v.s. att det totala avgiftsuttaget under längre tid inte får överstiga de totala kostnaderna.

Vid beräkning av självkostnaden får alla relevanta direkta och indirekta kostnader tas med. Exempel på direkta kostnader är personalkostnader, personalomkostnader (pensionskostnader), material, utrustning, försäkringar mm. Exempel på indirekta kostnader är lokal-, kapital- och administrationskostnader. I självkostnaden ingår också kostnader för exempelvis tolk och andra kostnader som uppstår i samband med att sökanden skall genomföra ett kunskapsprov enligt alkohollagen.

Likställighetsprincipen

Av betydelse för avgiftsuttaget i enskilda fall är likställighetsprincipen som finns i 2 kap. 2 § kommunallagen. Detta innebär att kommuner och landsting skall behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Principen innebär att lika avgift skall utgå för lika prestation ex. alla som söker ett speciellt tillstånd i en kommun skall betala samma avgift.

Skövde kommuns riktlinjer för folkölsförsäljning

Försäljning av folköl i butik regleras i alkohollagen (2011:1622). Varje handlare måste ha kunskaper om de regler som gäller. Butiksägaren har ansvar för att personalen känner till gällande regler.

Folköl är ett öl som har en alkoholhalt på mer än 2.25 volymprocent och mindre än 3,5 volymprocent. Öl med lägre alkoholstyrka kallas lättöl och öl med högre alkoholstyrka är starköl. 50 cl folköl < 3.5 volymprocent innehåller 4 cl 40 % sprit, vilket är en normal snaps.

För att få sälja folköl krävs att försäljningsstället är godkänt som stadigvarande livsmedelslokal. Det innebär att butiken måste ha ett brett och varierat utbud av matvaror. Det skall därför finnas ett flertal av varje varugrupp till försäljning ex färskvaror, konserver, bröd, mejeriprodukter mm. Det skall även finnas ett sortiment av lättdrycker till försäljning. En tumregel är att man skall kunna handla allt man behöver för att äta frukost, lunch och middag i butiken.

Enbart glass, chips, godis, kaffe och te anses inte uppfylla kravet på ett brett matutbud.

Vid servering av folköl är det en förutsättning att det samtidigt serveras mat. Lokalen måste därför vara avsedd för att man skall kunna äta på stället. Minimikrav kan anses vara uppfyllt om det exempelvis serveras varma smörgåsar, varm korv eller hamburgare. Det skall också finnas ett sortiment av lättdrycker som exempelvis lättöl, läsk och vatten. Servering av folköl skall ske med återhållsamhet och får inte föranleda några olägenheter i fråga om ordning och nykterhet.

Anmälningsskyldighet

Enligt alkohollagen skall den som avser att bedriva försäljning/servering av folköl anmäla verksamheten till den kommun där verksamheten äger rum. Varken servering eller försäljning får påbörjas innan anmälan gjorts. Anmälan skall göras senast när försäljningen påbörjas. Vid ägarbyte skall detta anmälas till kommunen eftersom rätten att sälja folköl inte följer med den nya ägaren. Detsamma gäller om man inte längre avser att fortsätta med verksamheten.

Regler vid försäljning av folköl

18 års gräns

Folköl får inte säljas till någon som inte fyllt 18 år. Den som säljer folköl skall förvissa sig om att den som köper är 18 år. En bra regel är att fråga alla som ser ut att vara under 25 år om legitimation. Försäljningsstället skall även skylta om åldergränsen. Skylten skall syna tydligt och är lämpligen placerad i kassan. Det

finns ingenting som hindrar att man även skyltar på andra ställen exempelvis i den del av butiken där folkölen står.

Langning

Folköl får inte säljas eller serveras om man misstänker att den kommer att lämnas över till någon som inte fyllt 18 år.

Berusade personer

Folköl får inte säljas eller serveras till den som är berusad av alkohol eller påverkad av annat berusningsmedel.

Alternativa drycker

Om du säljer folköl skall du även sälja andra drycker som till exempel lättöl, läsk eller vatten.

Övriga regler

Det skall vara god ordning i lokalen och det är till exempel inte tillåtet att bjuda kunder på folköl.

Information och stöd till personal

Den som bedriver försäljning av folköl skall ge personalen den information och det stöd som den behöver för att kunna följa reglerna för försäljning av folköl. Det är särskilt viktigt att personal under 18 år får detta stöd. Personalen bör även informeras om hur den skall hantera konflikter som kan tänkas uppstå, exempelvis om en kund inte visar legitimation trots uppmaning.

Tillsynsansvar

Statens folkhälsoinstitut och respektive länsstyrelse har tillsynsansvar på central och regional nivå. Kommunen har tillsammans med polismyndigheten det lokala ansvaret över försäljning och servering. När tillsynsmyndigheten genomför tillsyn har den personal som genomför denna rätt att få tillträde till lokaler och andra områden som berörs av lagen. De har även rätt att få del av upplysningar, handlingar och liknande som behövs i tillsynsarbetet.

Vid tillsyn kan information om de regler som gäller ges, kontroll av att reglerna följs samt stödja butiksägarna att klara de krav som finns i lagen.

Avgift

För att finansiera tillsynsverksamheten har kommunen rätt att ta ut en årlig tillsynsavgift av dem som säljer folköl enligt alkohollagen 8 kap 10 §. Det är kommunfullmäktige som beslutar om avgiftens storlek.

Egenkontrollprogram

Den som bedriver försäljning av folköl skall utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har nödvändiga kunskaper. Den ansvarige för försäljningen skall ta fram ett skriftligt program där det framgår hur åldersgränser och andra bestämmelser i skall tillämpas och övervakas. Programmet skall skickas in till kommunen i samband med anmälan om försäljning av folköl.

Sanktioner

Det finns två typer av sanktioner i alkohollagen. Dels straffrättsliga sanktioner som utfärdas av polis eller domstol när ett brott begåtts. Dels administrativa sanktioner som olika tillsynsmyndigheter kan använda för att åstadkomma en förändring i framtiden. Exempelvis kan varning eller förbud mot försäljning meddelas en butik som sålt folköl till minderårig, underlåtit sin anmälningskyldighet eller saknar program för egentillsyn.

Den som innehar folköl i syftet att sälja det, utan att ha rätt till det, kan dömas till olovligt innehav av alkoholdrycker. Finns folköl i en lokal som inte uppfyller alkohollagens krav får dessa beslagtogs av polisen. Detsamma gäller om kommunen meddelat förbud att sälja folköl.

Kommunen kan förbjuda försäljning av folköl i sex månader om alkohollagens regler inte följs. Om regelbrottet upprepas eller bedöms som allvarligt kan kommunen förbjuda försäljning i tolv månader. Om personalen bryter mot reglerna är det butiksägaren som bär ansvaret.

Den som medvetet eller av misstag säljer eller lämnar ut folköl till den som inte fyllt 18 år eller som är märkbart påverkad döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i sex månader. Detsamma gäller den som säljer trots att kommunen lagt ett försäljningsförbud. Den som medverkat till försäljningen, exempelvis kassapersonal kan också dömas för olovlig dryckeshantering.

Beslut som en kommun har fattat enligt alkohollagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. För att få frågan pröva av Kammarätten krävs ett prövnings-tillstånd.